

USVOJENJE U PRAVU FRANCUSKE

Usvojenje predstavlja oblik zaštite dece bez roditeljskog staranja, koji za razliku od hraniteljstva i starateljstva, detetu obezbeđuje trajnu zaštitu i odrastanje u porodičnoj sredini. U radu će biti analizirane odredbe Francuskog građanskog zakonika koje regulišu institut usvojenja, sa posebnim osvrtom na najnovije izmene koje omogućavaju istopolnim parovima zaključenje braka i usvojenje dece. Na međunarodnom nivou, ova oblast je regulisana Haškom konvencijom o zaštiti dece i saradnji u međudržavnom usvojenju koju je i Francuska ratifikovala. Zasnivanjem međudržavnog usvojenja dete menja državu porekla, a poslednjih godina su uočene brojne zloupotrebe u praksi. Sa druge strane, za decu za koju se ne mogu naći usvojitelji među domaćim državljanima, ono, često, predstavlja najbolju opciju za zbrinjavanje. Stoga, treba dati odgovor na pitanje na koji način je unapređena praksa u oblasti usvojenja nakon ratifikacije ove konvencije i kakav je preovlađujući trend kada su u pitanju njihova zasnivanja.

Ključne reči: usvojenje, pravo Francuske, međudržavno usvojenje, Haška konvencija o zaštiti dece i saradnji u međudržavnom usvojenju.

1. UVODNE NAPOMENE

Odredbe Francuskog građanskog zakonika koje regulišu institut usvojenja, revidirane su nekoliko puta.² Zakonik je donet 1804. godine i u to vreme je regulisao samo nepotpuno usvojenje. Usvojitelj je moglo biti lice sa navršениh 50 godina života, bez bioloških potomaka, a usvojiti se moglo samo punoletno lice sa ciljem da se produži porodica usvojitelja. Usvojenje maloletne dece dozvoljeno je izmenama iz 1923. godine, kada je i starosna granica snižena sa 50 na 40 godina, a kasnije reformom iz

¹ * Naučni saradnik u Institutu za uporedno pravo u Beogradu. E-mail: tankosicana@yahoo.com

² Code civil, <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEX000006070721>

1963. dodatno spuštена na 35 i izuzetno na 30 godina. Godine 1939. uvodi se novi oblik usvojenje "ozakonjeno usvojenje", koje se odnosi na decu uzrasta do pet godina čiji su roditelji nepoznati. Takođe, omogućava se prekid veze sa biološkom porodicom, uz rezervu zabrane braka. Izmene iz 1957. godine predviđaju mogućnost usvojenja deteta o kome se par starao pre rođenja bioloških potomaka, tako da činjenica rođenja biološke dece prestaje da bude smetnja za zasnivanje usvojenja. Nakon reforme iz 1958. godine sudska odluka postaje konstitutivni akt za zasnivanje usvojenja. Zakon iz 1963. godine reguliše tri oblika usvojenja: obično usvojenje, varijantu običnog usvojenja sa prekidom veza sa biološkom porodicom i adoptivnu legitimaciju (za određene kategorije veoma male dece). Od izmena iz 1966. godine Zakonik reguliše potpuno usvojenje (adoption pleniere) i obično usvojenje (adoption simple), dok adoptivna legitimacija prestaje da postoji. Ovaj Zakon o usvojenju je predvideo i obavezan probni smeštaj. Zakon iz 1976. godine značajan je jer precizira pojam napuštenog deteta.³

Ostale izmene koje su se dogodile do momenta kada je ove godine priznato pravo istopolnim parovima da se pojave u ulozi usvojitelja, nisu unele neke suštinske promene. Međutim, ova poslednja, za mnoge najradikalnija reforma, ostaće zapamćena po brojnim podelama koje je izazvala među građanima i predstavnicima političkih stranaka u Francuskoj.

2. ZAKONSKA REGULATIVA U OBLASTI USVOJENJA

Institut usvojenja u francuskom pravu regulisan je u osmom delu prve knjige Francuskog građanskog zakonika, odredbama od 343 – 370-5. Da bi usvojili dete, supružnici moraju biti u braku najmanje dve godine ili imati navršених 28 godina.⁴ Dete može usvojiti i pojedinac koji ima navršених 28 godina, osim u situaciji kada se usvaja dete supružnika i tada starosni uslov ne mora biti ispunjen. Ako usvaja jedan supružnik, neophodna je saglasnost drugog ukoliko je sposoban za rasuđivanje, a supružnici nisu rastavljeni.⁵ Supružnik može usvojiti dete svog supružnika i kad ne ispunjava uslov u pogledu godina života.⁶

³ Đuretić, N. *Usvojenje – teorija i zakonodavna praksa*, Zagreb: August Cesarac, 1982, str. 21,23.

⁴ Čl. 343 Francuskog građanskog zakonika

⁵ Čl. 343-1 Francuskog građanskog zakonika

⁶ Čl. 343-2 Francuskog građanskog zakonika

Usvojitelj mora biti najmanje 15 godina stariji od usvojenika, osim kada se usvaja dete supružnika, u kom slučaju Zakonik kao dovoljnu propisuje razliku od 10 godina. Međutim, u svakom pojedinačnom slučaju sud može doneti odluku o zasnivanju usvojenja i kada nije ispunjen uslov iz ovog člana, ukoliko je tako zasnovano usvojenje u interesu deteta.⁷

Potpuno se može usvojiti dete do navršених 15 godina, ako je u porodici usvojitelja provelo najmanje šest meseci. Starije dete se može potpuno usvojiti samo ako je pre navršene 15. godine bilo subjekt običnog usvojenja ili ukoliko pre 15. godine potpuno usvojenje nije realizovano, iz razloga što osoba kod koje je dete primljeno nije ispunjavala zakonske uslove za zasnivanje usvojenja. U ovim slučajevima, neophodno je da su se uslovi za usvojenje stekli za vreme maloletstva deteta ili dve godine nakon njegovog punoletstva, a u svakom slučaju je potrebna saglasnost deteta koje je navršilo 13 godina. Ova saglasnost se može opozvati u bilo kom trenutku do zasnivanja usvojenja.⁸ Usvojitelj može da usvoji dete svog supružnika ukoliko u odnosu na drugog roditelja nije utvrđeno poreklo deteta, ili je drugi roditelj lišen roditeljskog prava, ili je preminuo a prvostepenih ascendenata nema. Ukoliko ima prvostepenih ascendenata, potrebno je da su oni očigledno nezainteresovani za dete.⁹

Zakonik predviđa i mogućnost proširenja usvojenja na novog supružnika usvojitelja, u situaciji kada prethodni supružnik usvojitelja sa kojim je on zajednički usvojio dete umre.¹⁰

Zakonik dozvoljava usvojenje deteta čije usvojenje su odobrili roditelji ili porodični savet, koji se formira uvek kada je dete bez roditelja i čine ga njegovi najbliži srodnici. Podobna za usvojenje su i deca pod starateljstvom države, kao i deca koja su proglašena napuštenom, u skladu sa odredbama Zakonika.¹¹ Tako će se dete proglasiti napuštenim ako se roditelji nisu starali o njemu u toku godine koja prethodi zahtevu za proglašenje deteta napuštenim, osim ukoliko razlog tome nije teško stanje u kome se roditelji nalaze. Zahtev podnosi privatno lice, ustanova ili centar za brigu o deci. Rok za podnošenje zahteva je godinu dana od dana kada su roditelji postali očigledno nezainteresovani. Odlukom suda kojom se roditelj lišava roditeljske vlasti, ona se istovremeno dodeljuje subjektu koji je pokrenuo postupak.¹² Zakonodavac je 1976. godine

⁷ Čl. 344 Francuskog građanskog zakonika

⁸ Čl. 345 Francuskog građanskog zakonika

⁹ Čl. 345-1 Francuskog građanskog zakonika

¹⁰ Čl. 346 Francuskog građanskog zakonika

¹¹ Čl. 347 Francuskog građanskog zakonika

¹² Čl. 350 Francuskog građanskog zakonika

intervenirao u pogledu ove odredbe i bliže odredio pojam očigledne nezainteresovanosti. Tako se očigledno nezainteresovanim za dete smatraju roditelji koji nisu "uspostavili odnose neophodne za očuvanje emocionalnih veza".¹³ Izražena namera da se ponovo uzme dete, koja nije praćena i odgovarajućim ponašanjem, nije dovoljna da bi se odbio zahtev za proglašenje deteta napuštenim. Pre intervencije zakonodavca u pogledu ove odredbe, sud je na osnovu diskrecione ocene donosio odluku, da li se ponašanje roditelja smatra napuštanjem ili ne. Često su sudije uporno tragale za biološkim roditeljima i srođnicima koji bi prihvatili dete, a sve u cilju zaštite porodice po poreklu. Na taj način je vreme prolazilo, a dete je bilo bez adekvatne zaštite i smeštaja. To je bio razlog za intervenciju zakonodavca.

Sa usvojenjem se moraju saglasiti oba roditelja, osim ako je jedan od njih umro, nema mogućnost da izrazi svoju volju usled nesposobnosti za rasuđivanje ili je lišen roditeljskog prava.¹⁴ Ukoliko je poreklo deteta utvrđeno u odnosu na jednog roditelja, potrebna je samo njegova saglasnost.¹⁵ Kada oba roditelja iz navedenih razloga ne mogu da daju saglasnost, kao i kada se usvaja dete čije poreklo nije utvrđeno, nju daje porodični savet, uz pribavljanje mišljenja lica koje se neposredno brine o detetu.¹⁶ Saglasnost se može opozvati u roku od dva meseca od dana kada je data, predajom deteta roditeljima na njihov zahtev ili preporučenim pismom subjektu nadležnom za primanje saglasnosti. Nadležni subjekti su glavni pisar u prvostepenom sudu za građanske sporove manje vrednosti, francuski ili inostrani beležnik, francuski diplomatski ili konzularni predstavnik ili centar za brigu o deci, ukoliko je dete njemu predato. Roditelji mogu tražiti da im se dete vrati i nakon proteka roka od dva meseca, predviđenog za opoziv saglasnosti, ali samo ukoliko dete nije već smešteno u porodicu budućih usvojitelja. U slučaju da osoba kojoj je dete dato ne želi da povuče zahtev za usvojenje, sud može na osnovu zahteva roditelja proceniti da li je u interesu deteta njegov povratak. Ukoliko do njega dođe, on stavlja van snage saglasnost za usvojenje.¹⁷ Ako roditelji ili porodični savet daju saglasnost za usvojenje i dete prepuste centru za brigu o deci ili nekoj drugoj organizaciji, izbor usvojitelja vrši staraoc. Staraocu je za izbor usvojitelja potrebna i saglasnost porodičnog saveta za decu bez

¹³ Đuretić, N., *op.cit.*, str. 23.

¹⁴ Čl. 348 Francuskog građanskog zakonika

¹⁵ Čl. 348-1 Francuskog građanskog zakonika

¹⁶ Čl. 348-2 Francuskog građanskog zakonika

¹⁷ Čl. 348-3 Francuskog građanskog zakonika

roditeljskog staranja ili porodičnog saveta za starateljstvo.¹⁸ Ako između usvojitelja i usvojenika ne postoji krvno srodstvo do šestog stepena ili tazbinsko srodstvo, a dete je mlađe od dve godine, saglasnost za usvojenje će biti punovažna samo ukoliko je dete smešteno u centar za brigu o deci ili neku drugu organizaciju nadležnu za usvojenje.¹⁹ Sud može svojom odlukom da zameni saglasnost roditelja, ukoliko se ona neopravdano ne daje, a roditelji očigledno ne brinu o detetu. Ovo se odnosi i na slučaj kada porodični savet odbija neopravdano da da saglasnost.²⁰

Francuski građanski zakonik predviđa probni smeštaj deteta čije je usvojenje odobreno, deteta koje je šticećenik države ili deteta koje je proglašeno napuštenim sudskom odlukom. Dete se ne može uputiti na probni smeštaj dok se ne donese odluka o osnovanosti zahteva roditelja da im se dete vrati, kao ni u roku od dva meseca od dana prijema deteta, u situaciji kada nije utvrđeno ko su mu roditelji. Ovaj smeštaj predstavlja prepreku da se dete vrati u biološku porodicu. Ako se probni smeštaj ukine ili se ne donese odluka o zasnivanju usvojenja, njegovo dejstvo se ukida retroaktivno.²¹

Usvojenje se zasniva sudskom odlukom suda za građanske sporove veće vrednosti, koji u roku od šest meseci od dana podnošenja zahteva za usvojenje od strane budućeg usvojitelja, proverava ispunjenost svih potrebnih uslova. Zakonik reguliše šta se dešava u slučaju smrti usvojitelja ili usvojenika, nakon što je dete primljeno u porodicu u cilju usvojenja. U prvom slučaju, zahtev za usvojenje mogu podneti preživeli supružnik ili naslednik preminulog usvojitelja. U drugom slučaju, zahtev za usvojenje bi se takođe mogao podneti, ali bi sudska odluka proizvodila dejstvo jedino u odnosu na lične podatke deteta.²² Postoji mogućnost da se sudska odluka o usvojenju poništi, ukoliko tužbu podnese treće lice zbog prevare koja se pripisuje usvojiteljima.²³

Odluka o usvojenju se dostavlja matičaru radi upisa činjenice usvojenja. Na osnovu novog upisa rođenja, izdaje se izvod iz matične knjige rođenih za usvojenika, a nov upis ne sadrži podatke koji se odnose na njegove biološke roditelje. Prethodni izvod iz matične knjige rođenih zadržava francuski matičar i on se smatra ništavim.²⁴ Usvojenje proizvodi

¹⁸ Čl. 348-4 Francuskog građanskog zakonika

¹⁹ Čl. 348-5 Francuskog građanskog zakonika

²⁰ Čl. 348-6 Francuskog građanskog zakonika

²¹ Čl. 351 - 352 Francuskog građanskog zakonika.

²² Čl. 353 Francuskog građanskog zakonika

²³ Čl. 353-2 Francuski građanski zakonik

²⁴ Čl. 354 Francuskog građanskog zakonika

dejstva od momenta podnošenja molbe za usvojenje.²⁵ Zasnivanjem potpunog usvojenja dete dobija novo poreklo, osim kada se usvaja supružnikovo dete. Tada dete zadržava poreklo u odnosu na tog roditelja i njegovu porodicu.²⁶

Zasnivanjem potpunog usvojenja dete dobija prezime usvojitelja, a na zahtev jednog ili oba usvojitelja sud detetu može promeniti prezime. Usvojitelj i njegov supružnik ili oba usvojitelja zajednički biraju da li će dete da nosi prezime jednog od njih ili oba i po kom redosledu. Ovo pravo na izbor imaju jednom, a ukoliko se ne izjasne dete će nositi njihova prezimena po abecednom redu. Ako usvojitelj ili njegov supružnik nose dva prezimena, detetu mogu preneti samo jedno.²⁷ Usvojenik stiče prava i obaveze kao da je rođeno, bračno dete usvojitelja.²⁸ Potpuno usvojenje je neopozivo.²⁹

Obično usvojenje za razliku od potpunog, omogućava usvojenje maloletnih i punoletnih lica, kao i lica koje je već bilo subjekt potpunog usvojenja ukoliko postoje naročito opravdani razlozi. Dete koje je prethodno bilo subjekt potpunog ili običnog usvojenja od strane jedne osobe, može biti drugi put usvojeno od strane njenog supružnika u običnoj formi. Usvojenik stariji od 13 godina, mora da se saglasi sa usvojenjem.³⁰

Činjenica usvojenja se evidentira u matičnoj knjizi rođenih, u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti odluke kojom se usvojenje odobrava, a na zahtev državnog javnog tužioca.³¹ Usvojenik prezime usvojitelja dodaje svom prezimenu, ali na zahtev usvojitelja sud može da odobri da usvojenik nosi samo prezime usvojitelja. Ukoliko usvojitelj nosi dva prezimena usvojeniku može preneti jedno, po sopstvenom izboru. Ukoliko supružnici usvajaju, dete može nositi prezime jednog od njih, ili oba po redosledu koji izaberu. Za promenu prezimena je potrebna saglasnost usvojenika starijeg od 13 godina.³²

Nakon zasnivanja običnog usvojenja, usvojenik zadržava sva svoja prava prema biološkoj porodici, uključujući i pravo nasleđa, a između

²⁵ Čl. 355 Francuskog građanskog zakonika

²⁶ Čl. 356 Francuskog građanskog zakonika

²⁷ Čl. 357 Francuskog građanskog zakonika

²⁸ Čl. 358 Francuskog građanskog zakonika

²⁹ Čl. 359 Francuskog građanskog zakonika

³⁰ Čl. 360 Francuskog građanskog zakonika

³¹ Čl. 362 Francuskog građanskog zakonika

³² Čl. 363 Francuskog građanskog zakonika.

njega i krvnih srodnika postoji smetnja zaključenja braka.³³ Usvojitelj stiče roditeljsko pravo prema usvojeniku, dok se roditeljsko pravo prirodnih roditelja gasi, osim ukoliko je usvojitelj supružnik prirodnog roditelja deteta.³⁴ Prirodni roditelji deteta imaju obavezu da izdržavaju usvojenika samo ukoliko usvojitelji nemaju mogućnost da ga izdržavaju.³⁵ Naknadno utvrđivanje očinstva ili materinstva nema dejstvo na već zasnovano obično usvojenje.³⁶

Obično usvojenje predstavlja smetnju za zaključenje braka između:

1. usvojitelja sa jedne strane i usvojenika i njegovih potomaka sa druge strane;
2. usvojitelja i njegovog supružnika sa jedne strane i usvojenika i njegovog supružnika sa druge strane, s tim što ova smetnja može da se ukine kada osoba koja je stvorila vezu po tazbini umre;
3. usvojene dece koje je usvojila jedna osoba;
4. usvojenika i rođene dece usvojitelja, s tim što se poslednje dve smetnje mogu ukinuti odlukom predsednika Republike ukoliko postoje naročito opravdani razlozi.³⁷

Usvojenik postaje zakonski i nužni naslednik usvojitelja, ali on i njegovi potomci nisu nužni naslednici u odnosu na ascendente usvojitelja. Ako usvojenik koji nije imao potomke umre, sva dobra koja je dobio ili nasledio od usvojitelja, vraćaju se usvojitelju i njegovim potomcima koji imaju obavezu da učestvuju u plaćanju dugova. Isto se postupa i sa dobrima koja je dobio od bioloških roditelja, koja se vraćaju njima ili njihovim potomcima. Ono što ostane od imovine deli se tako što polovina pripada prirodnoj, a druga polovina adoptivnoj porodici.³⁸

Obično usvojenje može da se poništi na zahtev usvojitelja kada je usvojenik stariji od 15 godina. Ako je usvojenik maloletan, zahtev za poništaj mogu podneti javni tužilac ili usvojenikovi roditelji, a ako oni

³³ Čl. 364 Francuskog građanskog zakonika

³⁴ Čl. 365 Francuskog građanskog zakonika

³⁵ Čl. 367 Francuskog građanskog zakonika

³⁶ Čl. 369 Francuskog građanskog zakonika

³⁷ Čl. 366 Francuskog građanskog zakonika

³⁸ Čl. 368 – 368-1 Francuskog građanskog zakonika

nisu u mogućnosti, tu mogućnost imaju njegovi krvni srodnici, zaključno sa četvrtim stepenom srodstva u pobočnoj liniji. Sud donosi odluku o poništaju, a ona ima dejstvo samo za budućnost. Odnosi se na sve buduće posledice usvajanja, osim na promenu imena.³⁹

Za usvojenje je neophodna saglasnost zakonskog zastupnika deteta, koja mora biti izraz slobodne volje, data posle rođenja deteta, bez nadoknade i uz obaveštenje o pravnim posledicama njegovog zasnivanja.⁴⁰ Na dejstva usvojenja zasnovanog u Francuskoj primenjuju se odredbe Francuskog građanskog zakonika.⁴¹

3. MOGUĆNOST ANONIMNOG POROĐAJA U FRANCUSKOM PRAVU SA ASPEKTA POVREDE PRAVA UČESNIKA U POSTUPKU USVOJENJA

Ono što je karakteristično za francusko pravo, jeste mogućnost anonimnog porođaja koja izaziva mnoge polemike.⁴² Pravu deteta da sazna svoje poreklo sa jedne strane, suprotstavlja se pravo majke da odluči da li će obelodaniti svoje podatke ili ne. Ovo pravo majke se suprotstavlja i pravu oca deteta da ima informacije o rođenju deteta. Ukoliko je dete u međuvremenu usvojeno, otac je sprečen da prizna očinstvo, jer Zakonik predviđa da je svako priznanje nakon usvojenja nedopušteno.⁴³

Međutim, rođenje uz zadržavanje anonimnosti nije razlog za odbijanje tužbe kojom se traži utvrđivanje očinstva, za razliku od tužbe kojom se traži utvrđivanje materinstva.⁴⁴ Majka se "obaveštava o pravnim posledicama svoje izjave i važnosti za svaku osobu da sazna svoje poreklo i porodičnu istoriju" i nakon toga stavlja u koverat svoju izjavu o anonimnosti.⁴⁵ Ovo rešenje se opravdava zaštitom neželjene dece od

³⁹ Čl. 370, 370-1, 370-2 Francuskog građanskog zakonika

⁴⁰ Čl. 370-3 Francuskog građanskog zakonika

⁴¹ Čl. 370-4 Francuskog građanskog zakonika

⁴² U Francuski građanski zakonik mogućnost anonimnog porođaja uvedena je 1993. godine (čl. 341-1), a zakonom br. 2002-93 od 22.01.2002. godine olakšava se položaj oca. Otac deteta koje je rođeno anonimno, može da zatraži pomoć prokuratora kako bi pronašao dete, ali je sprečen da uspostavi potpun pravni odnos sa detetom.

⁴³ Čl. 352 Francuskog građanskog zakonika

⁴⁴ Kovaček-Stanić, G, *Zakonodavne promene u savremenom roditeljskom pravu Francuske i Srbije*, Zbornik radova Pravnog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, 3/2004, str. 152.

⁴⁵ Hrabar, D., Posvojenje na razmeđi interesa posvojitelja i posvojenika, *Univerzitet u Zagrebu: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 5 / 2008, str. 1132.

čedomorstva i smanjivanjem broja ilegalnih pobačaja, u cilju zaštite zdravlja deteta i majke. U tom smislu je i Evropski sud za ljudska prava obrazložio svoje odluke. (*Case of Odievre v. France*, No. 42326/98 od 13. 02. 2003, *Case of Kearns v. France*, No. 35991/04 od 10. 01. 2008).⁴⁶

O anonimnom porođaju se govori i u revidiranoj Evropskoj Konvenciji.⁴⁷ Mogućnost stavljanja rezerve predviđena je na 3. stav člana 22 koji se odnosi na pristup informacijama o poreklu, pa se tako predviđa da je, u situacijama kada biološki roditelji imaju pravo da ne obelodane svoj identitet, na nadležnim organima da procene da li će, uprkos tom njihovom pravu, učiniti dostupnim detetu podatke o njegovom poreklu. Na ovaj način se njegovo pravo na saznanje sopstvenog porekla čini zavisnim od diskrecione ocene državnih organa, što dovodi do toga da u pogledu poštovanja jednog od osnovnih ljudskih prava deteta ne postoji pravna sigurnost.

4. LEGALIZOVANJE ISTOPOLNIH BRAKOVA I USVOJENJA DECE OD STRANE ISTOPOLNIH PAROVA

Legalizovanju istopolnih brakova prethodilo je zakonsko regulisanje registrovanog partnerstva. Iako brak važi svuda, registrovano partnerstvo važi samo u državi u kojoj je sklopljeno i čiji ga zakoni odobravaju, a najmanje jedan partner mora imati državljanstvo te države.⁴⁸

U državama u kojima zakonodavac dopušta mogućnost usvojenja od strane istopolnih parova, važnu ulogu je odigrala i sudska praksa.⁴⁹

⁴⁶ Međutim, ovakvo rešenje je suprotno članu 7 st.1 Konvencije o pravima deteta, u kome se navodi da dete ukoliko je moguće, ima pravo da zna ko su mu roditelji (Konvencija o pravima deteta, ("Sl. list SFRJ- Međunarodni ugovori", br. 15/1990 i „Sl. list SRJ“, br. 4/96 i 2/97).

⁴⁷ Revidirana Evropska Konvencija o usvojenju dece, Strazbur, Savet Evrope, 2008.

⁴⁸ Ideja registrovanog partnerstva u Evropi počela je da se realizuje prvo u nordijskim zemljama, a tokom sedamdesetih godina homoseksualni parovi su u praksi izjednačeni u svojim uzajamnim pravima (nasleđivanje, zajednička imovina, poreske olakšice itd.) sa nevenčanim heteroseksualnim parovima. Kada se postepeno došlo do registrovanog partnerstva, primećeno je da je on sličan braku, od koga se razlikuje jedino u vezi priznanja roditeljskih prava. Nordijskim zemljama se pridružuje i Mađarska, čiji je Parlament 1996. godine glasao da se legalizuje tzv. brak homoseksualaca na običajnim osnovama. Oni su dobili sva prava koja su imali i supružnici, osim prava da usvajaju decu. Mršević, Z., *Registrovano partnerstvo kao neophodna civilna opcija i deo feminističke agende*, preuzeto sa <http://www.zenskstudie.edu.rs/>, 02.07.2013.

⁴⁹ Tako je Treći Okružni Apelacioni sud države Floride u ubrazloženju presude istakao, "da držeći se rezultata istraživanja u oblasti razvojne psihologije ne bi bilo racionalno i u interesu deteta zabraniti homoseksualne brakove". Third District Court of Appeal State of Florida, No. 3D08-3044, Lower Tribunal No. 06-33881 from 22. September 2010.

Uprkos malim uzorcima i činjenice da u državama u kojima je dozvoljen ovakav vid usvajanja deca tek treba da postanu svesna svojih statusa usvojenika, dosadašnja istraživanja pokazuju da seksualna orijentacija nije u vezi sa roditeljskim sposobnostima niti sa prilagođavanjem deteta u novu sredinu.⁵⁰ U svetu se povećava broj država koje dozvoljavaju sklapanje istopolnih brakova.⁵¹

U Francuskoj je praksa sudova u ovoj oblasti neujednačena. U februaru 2006. godine, Francuski Kasacioni sud je presudio da oba partnera istog pola mogu imati roditeljsko pravo nad biološkim detetom jednog partnera.⁵² Međutim, u februaru 2007. godine, isti sud je presudio protiv lezbejskog para, gde je jedna partnerka pokušala da usvoji dete

⁵⁰ Farr, R., Forssell, S., Patterson, C., *Parenting and Child Development in Adoptive Families: Does Parental Sexual Orientation Matter?*, Applied developmental science, 14(3), 164–178, Psychology press, 2010.

Američko udruženje psihologa je objavilo da su istraživanja pokazala da nijedna majka lezbejka nije zlostavljala svoje dete i da su strahovi od moguće veće učestalosti nasilja u homoseksualnim porodicama neopravdani. *Lesbian and gay parenting*, American Psychological Association, str. 12. <http://www.apa.org/pi/lgbt/resources/parenting-full.pdf>, 02.07.2013.

⁵¹ Južna Afrika je jedina država na afričkom kontinentu koja dopušta mogućnost usvojenja od strane istopolnih parova i to od 2002. godine. U zemljama Bliskog istoka, Izrael je otišao najdalje u priznavanju prava homoseksualnim parovima da usvoje decu. U februaru 2008. godine, doneta je odluka da istopolni parovi mogu da usvajaju dete i ako to nije biološko dete jednog od njih, što je predstavljalo prekretnicu u izjednačavanju homoseksualnih parova u ovoj oblasti. Inače, Izrael, Turska, Irak i Kipar su jedine države na Bliskom istoku u kojima homoseksualnost nije ilegalna, dok je u drugim državama homoseksualnost zabranjena, a propisane sankcije su zatvor, telesno kažnjavanje i smrtna kazna. <http://www.crol.hr/portal/lezbocosmo/>.

Na Floridi je 2008. godine, zakon iz 1977 godine koji je zabranjivao gej roditeljima da usvajaju decu, proglašen neustavnim. Sudija je u obrazloženju presude navela, da su ovim zakonom bila povređena prava dece i potencijalnih usvojitelja i da najbolji interesi dece neće biti sačuvani ako se homoseksualcima zabrani usvajanje dece. Florida Adoption Ban Ruled Unconstitutional, <http://www.boxturtlebulletin.com/2008/11/25/6910>, 02.07.2013.

U Kanadi je zakonodavstvo u oblasti usvojenja u nadležnosti kanadskih provincija, a usvojenje od strane istopolnih parova dopušteno je na celoj teritoriji Kanade. U Srednjoj i Južnoj Americi zakonodavstvo u ovoj oblasti se, takođe, razlikuje od države do države. U Meksiko Sitiiju, Argentini, Brazilu i Urugvaju istopolni parovi mogu zajednički da usvoje dete, dok u ostalim državama takva mogućnost ne postoji. Međutim, prema istraživanjima, oko 76,4 homoseksualaca u Meksiku, doživelo je neki vid psihičkog nasilja zbog seksualne orijentacije.

http://www.globalrights.org/site/DocServer/LGBT_ICCPR_Shadow_Report_Mexico.pdf?docID=11184,

⁵² Cour de cassation, N°. 04-17090, 24 February 2006.

druge partnerke.⁵³ Nakon ovakvih ishoda pred nacionalnim sudovima, slučajevi često završavaju pred Evropskim sudom za ljudska prava.⁵⁴

Registровано partnerstvo u Francuskoj je regulisano zakonom iz 1999. godine.⁵⁵ Ovaj zakon je omogućio istopolnim i heteroseksualnim parovima sklapanje građanskog sporazuma i mnoga, ali ne i sva, prava braka. Istopolni parovi nisu mogli da usvajaju decu. U tom smislu je interesantna i presuda Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Gas i Dubois protiv Francuske. Sud je zaključio da nije izvršena diskriminacija niti povređeno pravo na privatni i porodični život, činjenicom da istopolnoj partnerki u registrovanom partnerstvu nije bilo dozvoljeno da usvoji dete svoje partnerke, koje je začeto vantelesnom oplodnjom anonimnog donatora u Belgiji.⁵⁶

Ove godine, Francuska je postala četrnaesta zemlja u svetu i deveta u Evropi koja je legalizovala istopolne brakove. Dana 23. aprila 2013. godine, Francuski parlament je dao konačno odobrenje na predlog zakona kojim se istopolnim parovima omogućava sklapanje braka i usvajanje dece, sa 331 glasom za i 225 protiv. Istog dana su opozicioni konzervativci podneli zahtev Ustavnom savetu da se zakon proglašuje neustavnim.⁵⁷ Francuski Ustavni savet je u svojoj odluci od 17. maja istakao da ovaj zakon nije u suprotnosti sa Ustavom, ali da ne daje parovima "pravo na decu", već da u svakom konkretnom slučaju mora da se proceni da li je usvojenje u interesu deteta. Zakon je 17. maja potpisao predsednik Francuske, a isti je objavljen u Službenom glasniku dan kasnije.⁵⁸

Sada u Francuskoj brak mogu da zaključe dve osobe istog ili suprotnog pola.⁵⁹ Istopolni parovi će moći zajednički da vrše roditeljska ovlašćenja pod uslovom da su venčani, ako je dete usvojeno od strane jednog supružnika. Iako je pre ovih izmena dete mogao da usvoji

⁵³ Cour de cassation, N°. 04-15676, 20 February 2007.

⁵⁴ *Case E.B. v. France*, No. 43546/02 od 22. 01. 2008., *Case of Frette v. France*, No. 36515/97 od 26. 02. 2002. Translate from: CroatianAllow phonetic typingType text or a website address or translate a document.ListenRead phonetically

⁵⁵ LOI no 99-944 du 15 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité, dostupno na <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000761717&dateTexte=&categorieLien=id>

⁵⁶ *Gas and Dubois v. France* (no. 25951/07) od 15. marta 2012. godine

⁵⁷ Protivnici zakona su isticali da usvojenje od strane istopolnih parova narušava jednak tretman usvojene dece na taj način što ih lišava prava da imaju i majku i oca.

⁵⁸ LOI n° 2013-404 du 17 mai 2013 ouvrant le mariage aux couples de personnes de même sexe, http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=8F6B34626B348AC4484A08684742F378.tpdjo05v_1?cidTexte=JORFTEXT000027414540&dateTexte

⁵⁹ Čl. 143 Francuskog građanskog zakonika

pojedinaac, hetero ili gej, istopolni partner usvojitelja nije mogao da usvoji njegovo biološko ili usvojeno dete.

Protivnici Zakona ističu da će se njegovim usvajanjem omogućiti medicinski potpomognuto rađanje i vantelesna oplodnja u lezbejskim parovima, što će biti uvod u dozvoljavanje trudničkog surogata koji je trenutno zabranjen. Zakon ne dozvoljava pristup medicinski asistiranu prokreacije ili IVF u lezbejskim parovima. Ovo pravo postoji samo za heteroseksualne parove koji imaju medicinski dijagnostikovanu neplodnost ili parove za koje postoji dokazana opasnost od prenošenja teškog i neizlečivog genetskog poremećaja na dete.⁶⁰ Očekuje se da ova pitanja budu regulisana drugim zakonom, krajem ove ili početkom sledeće godine.

Zakon potvrđuje trend promovisanja brakova istopolnih parova i sigurno će doprineti da se on proširi i na neke druge države.

5. MEĐUDRŽAVNA USVOJENJA

Na 17. sesiji Haške konferencije za međunarodno privatno pravo 29. maja 1993. godine, usvojena je Konvencija o zaštiti dece i saradnji u oblasti međunarodnog usvojenja, koja je stupila na snagu 1. maja 1995. godine.⁶¹ Primenjuje se u situacijama kada usvojitelj i usvojenik nemaju prebivalište u istoj državi, ukoliko su i država porekla i država prijema potpisnice Konvencije. Konvencija se primenjuje u cilju zaštite lica bez roditeljskog staranja uzrasta do 18 godina, a forma usvojenja koju Konvencija poznaje je potpuno usvojenje. Francuska je Konvenciju ratifikovala 30. juna 1998. godine.

Države ugovornice imaju obavezu da imenuju centralni organ za izvršenje obaveza predviđenih Konvencijom, a više od jednog organa mogu imenovati savezne države, države sa više pravnih sistema i one koje imaju autonomne teritorijalne jedinice. Cilj međusobne saradnje centralnih organa je sprečavanje sticanja nedozvoljene finansijske ili bilo koje druge koristi u vezi sa usvojenjem i razmena informacija o izvršavanju Konvencije i uklanjanju eventualnih prepreka za njenu primenu.

Najveći značaj Konvencije se ogleda u automatskom priznavanju usvojenja i njegovih dejstava usvim državama ugovornicama. Ratifikacijom Konvencije pojačava se sigurnost u postupcima međunarodnih usvojenja

⁶⁰ Lionel Lesur and Lisa A. Linsky, France Allows Same-Sex Marriages, dostupno na <http://www.mwe.com/France-Allows-Same-Sex-Marriages-06-11-2013/>

⁶¹ Konvencija o zaštiti dece i saradnji u oblasti međunarodnog usvojenja, Hag, 1993. <http://www.hcch.net/upload/conventions/txt33en.pdf>

i smanjuje mogućnost zloupotreba, korupcije, otmica i trgovine decom u svrhu usvojenja.⁶² Konvencija predviđa mogućnost da država ugovornica uskrati dejstva usvojenju i da ga ne prizna samo ukoliko je ono u suprotnosti sa njenom javnom politikom, uz istovremeno uvažavanje detetovih najboljih interesa (čl. 24). Zaštita deteta nakon zasnovanog usvojenja je nešto čemu Konvencija posvećuje naročitu pažnju, predviđajući da je centralni organ države primaoca dužan da preduzme odgovarajuće mere u cilju zaštite usvojenika, ukoliko proceni da njegov dalji ostanak u porodici usvojitelja nije u njegovom interesu. Konvencija je prvi univerzalni međunarodni dokument koji reguliše međunarodno usvojenje.

U Francuskoj je centralni organ za sprovođenje međunarodnih usvojenja, u skladu sa Haškom konvencijom, posebno odeljenje Ministarstva spoljnih i evropskih poslova (Intercountry Adoption Service-SAI). Čine ga 22 osobe iz Ministarstva spoljnih i evropskih poslova, Ministarstva pravde i Ministarstva za socijalna pitanja, zdravlje i porodicu. U oblasti usvojenja SAI saraduje sa Francuskom Agencijom za usvojenje i akreditovanim telima, nad čijim radom vrši nadzor, kao i sa udrženjima za usvojitelje i usvojenu decu.

Francuska Agencija za usvojenje osnovana je aktom 2005-744 od 04. jula 2005. godine. Agencija pruža informacije i savetodavne usluge svima koji su zainteresovani za zasnivanje međunarodnog usvojenja. Ona je posrednik prilikom usvajanja stranih maloletnih lica ispod 15 godina u zemljama porekla, a nakon akreditacije od strane njihovih vlasti.

Pored nje postoje i akreditovana tela za usvajanje dece (ukupno 41). Ova tela obezbeđuju informacije o tehničkim i pravnim aspektima procedura usvojenja, zajedno sa nadležnim organima u zemlji porekla utvrđuju proceduru za izbor usvojiteljske porodice, nadgledaju postupak zasnivanja usvojenja u skladu sa postojećim propisima i pružaju podršku usvojiteljskoj porodici nakon zasnivanja usvojenja.

Visoki Savet za usvojenje je savetodavno telo. Čini ga 30 članova, a sastaje se najmanje jednom u šest meseci. Savet koordiniše rad svih organa koji se bave usvojenjem i daje predloge za izmene i dopune zakona u ovoj oblasti.⁶³

⁶² Zloupotrebe na nivou međudržavnih usvojenja su različite, pa se tako dešavalo da se na usvajanje daju deca koja imaju žive roditelje ili deca čijim roditeljima nije predočeno da je usvojenje trajnog karaktera, pa su isti bili u zabludi da su im deca samo privremeno smeštena u drugu porodicu. Samoanski roditelji su ostavljali decu u Americi na usvajanje, misleći da ona ostaju tamo privremeno radi školovanja. <http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/insight8e.pdf>, 2.07.2013.

⁶³ *Intercountry adoption in France*, dostupno na http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/Adoption_FinaleAng_BD.pdf

Sa oko 4000 usvojene strane dece, Francuska nakon SAD-a predstavlja drugu državu po broju realizovanih međunarodnih usvojenja.⁶⁴ Prema statističkim podacima od 2005-2009. godine taj broj je u proseku oko 3500 inostrane dece u toku godine, sa tendencijom opadanja.⁶⁵ Takođe, primetna je tendencija porasta starosne granice usvojene dece.⁶⁶

Nakon legalizovanja istopolnih brakova u Francuskoj, Rusija je najavila reviziju sporazuma o usvajanju dece sa Francuskom, a ruski zvaničnici ističu da neće dozvoliti usvajanje ruske dece od strane istopolnih parova, imajući u vidu da to ne bi bilo u skladu sa tradicionalnim, moralnim i etičkim normama.⁶⁷

6. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Usvojenje je ustanova koja se pojavljuje još u periodu gentilne organizacije, kada su se prvenstveno štitili kolektivni interesi gensa, dok su interesi usvojitelja i usvojenika bili u drugom planu. U starom Rimu, usvojenje postaje sredstvo zaštite interesa usvojitelja i njegove porodice. Cilj usvojenja je bio produžetak porodice i porodičnog kulta i prelazak imovine usvojitelja bez dece na usvojenika. Za vreme feudalizma, kao posledica snažnog uticaja crkvenog prava, ne sreću se tragovi adopcije. Buržoasko pravo je bilo pod jakim uticajem kasnog rimskog prava, pa se tako usvojenje zasniva kako bi se produžila porodica usvojitelja koji nema dece. Tek sredinom 20. veka neka buržoaska zakonodavstva počinju da spuštaju starosnu granicu usvojitelja i da dozvoljavaju isključivo usvojenje maloletnih lica, u cilju zaštite dece bez roditeljskog staranja. Patrijarhalni model usvojenja ustupa mesto demokratskom modelu. Najnoviji trend u ovoj oblasti jeste izjednačavanje istopolnih i heteroseksualnih parova u

⁶⁴ Halifax Juliette, Why are there so many international adoptions in France? dostupno na <http://www.uea.ac.uk/swp/icar2/pdf%27s/Halifax99.pdf>

⁶⁵ U toku 2005. godine usvojeno je njih 4136, 2006. godine 3977, 2007. godine usvojeno je 3162. U toku 2008. godine u Francuskoj je realizovano 3271 međunarodno usvojenje. Najviše dece poreklom je bilo sa Haitija (731), iz Etiopije (484), Rusije (315), Kolumbije (305) i Vijetnama (284). U toku 2009. godine usvojeno je 3017 dece, Haiti (651), Etiopija (445), Vijetnam (308), Rusija (288), Kolumbija (241). *Annual adoption statistics form*, dostupno na http://www.hcch.net/upload/wop/adop2010pd05_fr.pdf

⁶⁶ Tokom 2008. i 2009. godine znatno je manji broj usvojene dece uzrasta do godinu dana u odnosu na prethodne godine, a povećao se broj usvojene dece uzrasta od 1-4 godine, kao i dece starije od pet godina.

⁶⁷ France Allows Gay marriage, Russia Reacts, <http://www.russiaslam.com/2013/stories/france-allows-gay-marriage-russia-reacts.html>, 17.07.2013.

svim pravima koja se tiču zasnivanja i planiranja porodice.⁶⁸

Kroz ovu evoluciju je institut usvojenja prošao i u francuskom pravu. U periodu kraćem od sto godina, tačnije od 1923. godine, snižena je potrebna starosna granica usvojitelja, dozvoljeno usvajanje maloletne dece, a najnovijim izmenama, istopolnim parovima je priznato pravo na zaključenje braka i usvajanje dece. Liberalizaciju porodičnih odnosa prati i liberalizacija u oblasti usvojenja. U nekim državama ovo se ogleda i u činjenici da zatvorene procedure postepeno ustupaju mesto otvorenim procedurama u kojima je moguće, čak i poželjno, da dete i nakon zasnivanja usvojenja zadrži određeni vid komunikacije sa članovima biološke porodice, a princip tajnosti se napušta.⁶⁹

Iako je porodično pravo vrlo specifično i uslovljeno kulturom, običajima i tradicijom pojedinih zemalja, danas smo svedoci postupne harmonizacije porodičnihopravnih normi u evropskim zemljama. Ova harmonizacija je vidljiva i u oblasti usvojenja, pa se stoga može očekivati da se trendu priznavanja usvojenja dece od strane istopolnih parova pridruže još neke zemlje. Takođe, verujem da će se vremenom postaviti pitanje opravdanosti zatvorenih procedura i, u vezi sa tim, opravdanosti anonimnog porođaja. Evolutivni proces u ovoj oblasti će se odvijati uprkos protivljenjima jednog dela javnog mnjenja i političkih struktura.

⁶⁸ Pravo na planiranje porodice nije eksplicitno garantovano nijednim međunarodnim dokumentom. Osnovu za njegovu zaštitu mogu predstavljati član 23 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (posebna zaštita porodice i deteta), član 12 Evropske konvencije o ljudskim pravima (pravo na brak) i član 16 UN Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (obaveza država da obezbede jednakost muškaraca i žena i u oblasti planiranja porodice). *Univerzalni dokumenti o ljudskim pravima*, Beograd: Beogradski centar za ljudska prava, 2005. U današnjem međunarodnom pravu u ovoj oblasti, od značaja je Rezolucija Evropskog parlamenta koja u čl. 6 propisuje da se zabranjuje diskriminacija zasnovana na seksualnoj orijentaciji, a u čl. 56 i 57 se pozivaju sve države članice da garantuju jednoroditeljskim porodicama, nevenčanim parovima i istopolnim parovima prava koja imaju i tradicionalni parovi kao i da podnesu amandmane na postojeće zakone u cilju registracije istopolnih parova (*European Parliament Resolution A5-0050/2000, "Resolution on respect for human rights in the European Union (1998-1999)"* (March 16, 2000). Povelja o osnovnim pravima Evropske Unije u čl. 21 ističe da je bilo koji vid diskriminacije, pa tako i onaj zasnovan na seksualnoj orijentaciji, zabranjen.

⁶⁹ Npr. u 26 država SAD-a i Distriktu Kolumbija, videti *Postadoption contact agreements between birth and adoptive families* http://www.childwelfare.gov/systemwide/laws_policies/statutes/cooperative.pdf

LITERATURA

Annual adoption statistics form, dostupno na http://www.hcch.net/upload/wop/adop2010pd05_fr.pdf

Children in institutions: The beginning of the end? Innocenti Research Centre
Innocenti Insight, 2003. <http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/insight8e.pdf>, 2.07.2013.

France Allows Gay marriage, Russia Reacts, <http://www.russiaslam.com/2013/stories/france-allows-gay-marriage-russia-reacts.html>, 17.07.2013.

Đuretić, N. Usvojenje – teorija i zakonodavna praksa, Zagreb: August Cesarac, 1982.

Halifax Juliette, Why are there so many international adoptions in France?, dostupno na <http://www.uea.ac.uk/swp/icar2/pdf%27s/Halifax99.pdf>

Hrabar, D., Posvojenje na razmeđi interesa posvojitelja i posvojenika, Univerzitet u Zagrebu: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 5 / 2008.PRA

Intercountry adoption in France, dostupno na http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/Adoption_FinalAng_BD.pdf

Kovaček-Stanić, G., Zakonodavne promene u savremenom roditejskom pravu Francuske i Srbije, Zbornik radova Pravnog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, , 3/2004, str. 144-166.

Lionel Lesur and Lisa A. Linsky, France Allows Same-Sex Marriages, dostupno na <http://www.mwe.com/France-Allows-Same-Sex-Marriages-06-11-2013/>

Mršević, Z., Registrovano partnerstvo kao neophodna civilna opcija i deo feminističke agende, preuzeto sa <http://www.zenskestudie.edu.rs/>, 03.02.2012.

Postadoption contact agreements between birth and adoptive families
http://www.childwelfare.gov/systemwide/laws_policies/statutes/cooperative.pdf

Univerzalni dokumenti o ljudskim pravima, Beograd: Beogradski centar za ljudska prava, 2005.

PRAVNI IZVORI

Code du travail, dostupno na <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXTE000006072050>

European Parliament Resolution A5-0050/2000, “Resolution on respect for human rights in the European Union (1998-1999)” (March 16, 2000).

European Convention on the Adoption of Children (Revised), <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/202.htm>

Konvencija o pravima deteta, (“Sl. list SFRJ- Međunarodni ugovori“, br. 15/1990 i „Sl. list SRJ“, br. 4/96 i 2/97). <http://www.humanium.org/en/convention/text/>

LOI no 99-944 du 15 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité, dostupno na <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000761717&dateTexte=&categorieLien=id>

LOI n° 2013-404 du 17 mai 2013 ouvrant le mariage aux couples de personnes de même sexe, http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=8F6B34626B348AC4484A08684742F378.tpdjo05v_1?cidTexte=JORFTEXT000027414540&dateTexte

The Hague Convention on the Protection of Children and Co-operation in Respect of Inter-Country Adoption, 1993. <http://www.hcch.net/upload/conventions/txt33en.pdf>

SUDSKE ODLUKE

Case of Frette v. France, No. 36515/97 od 26. 02. 2002.

Cour de cassation, N°. 04-17090, 24 February 2006.

Cour de cassation, N°.04-15676 , 20 February 2007.

Case E.B. v. France, No. 43546/02 од 22. 01. 2008.

Third District Court of Appeal State of Florida, No. 3D08-3044, Lower Tribunal No. 06-33881 from 22. September 2010.

Gas and Dubois v. France (no. 25951/07) од 15. 03. 2012. године

Dr Ana Čović^{70*}

L'ADOPTION EN DROIT FRANÇAIS

Resumé

L'adoption constitue une forme de protection des enfants dépourvus de soins parentaux, et à la différence de la tutelle et du placement en famille nourricière, assure à l'enfant une protection durable lui permettant de grandir dans un milieu familial. Dans cette étude, l'auteur analyse les dispositions du Code civil français régissant l'institution d'adoption, avec un accent particulier sur les toutes dernières modifications ouvrant le mariage aux couples de même sexe ainsi que la possibilité d'adopter des enfants. Au niveau international, ce domaine est régi par la Convention de la Haye sur la protection des enfants et la coopération en matière d'adoption internationale, ratifiée par la France. Suite à une adoption interétatique, l'enfant change de pays d'origine, et un grand nombre de cas d'abus ont été relevés au cours des dernières années. D'autre part, lorsqu'il n'est pas possible de trouver des adoptants parmi les ressortissants du pays de l'enfant, cela est souvent la meilleure option pour prendre ce dernier en charge. Ceci dit, il s'agit de répondre à la question de savoir comment la pratique en matière d'adoption a-t-elle

⁷⁰ * Chargé de recherche à l'Institut de droit comparé de Belgrade

été améliorée suite à la ratification de cette convention et quelle sont les tendances dominantes de sa réalisation.

Mots-clés: *adoption, droit français, adoption internationale, Convention de la Haye sur la protection des enfants et la coopération en matière d'adoption internationale.*

Dr. Ana Covic^{71*}

ADOPTION IN THE FRENCH LAW

Adoption is a form of protection for children without parental care, which, unlike foster care and guardianship, the child provides permanent protection and growing up in a family environment. The paper will be analyzed the provisions of the French Civil Code governing institution of adoption, with special emphasis on the recent changes that allow same-sex marriage and adoption by same-sex couples. At the international level, this area is governed by the Hague Convention on Protection of Children and Co-operation in inter-country adoption, which was ratified by France. Through the realization of inter-country adoption child changed the country of origin, and in recent years have identified a number of abuses in practice. On the other hand, for children, for which they can not find adopters among local citizens, it often represents the best option for protection. Therefore, I will try to give the answer to the question of how the improved practice in the field of adoption after the ratification of the Convention and what is the prevailing trend when it comes to their realization.

Keywords: *adoption, the law of France, inter-country adoption, the Hague Convention on Protection of Children and Co-operation in inter-country adoption.*

⁷¹ * Research Associate, Institute of Comparative Law, Belgrade